

Calle Karlsson
Ledningsstrateg
calle.karlsson@trelleborg.se
0410-73 39 35

Kommunstyrelsen

Initiativärende (SD), Avgiftsbelägg tolktjänster

Sammanfattning

Vid sammanträde 2021-10-05, § 233, beslutade kommunstyrelsen, i initiativärende från Sverigedemokraterna (SD), att uppdra åt berörda nämnder att utreda införande av avgifter för tolktjänster, samt att efter genomförd utredning ge berörda nämnder i uppdrag att införa avgifter för tolktjänster.

Kommunstyrelsens beslut skickades till socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och bildningsnämnden. Samtliga nämnder har gjort bedömningen att ett införande av avgifter för tolktjänster *inte* är förenligt med gällande lagstiftning. Kommunledningsförvaltningen delar nämndernas bedömning.

Ytterligare information återfinns under rubriken "Ärendet" i kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse.

Beslutsunderlag

Kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse Svar på initiativärende (SD)
Avgiftsbelägg tolktjänster, KS 2021/582, 2022-03-21
Protokollsutdrag bildningsnämnden, 2022-02-09, § 19
Bildningsförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-21
Protokollsutdrag socialnämnden, 2022-01-27, § 12
Socialförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-12-07
Protokollsutdrag arbetsmarknadsnämnden, 2021-12-13, § 142
Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteskrivelse, 2021-11-12
Protokollsutdrag kommunstyrelsen, 2021-10-05, § 233
Initiativärende (SD), Avgiftsbelägg tolktjänster, 2021-06-16

Kommunledningsförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta

att godkänna socialnämndens, arbetsmarknadsnämndens och bildningsnämndens utredningar

att införande av avgifter för tolktjänster *inte* ska genomföras i enlighet med kommunstyrelsens tidigare beslut i ärendet.

Beslutet skickas till

Kommunledningsförvaltningen, Kvalitets- och resursutvecklingsavdelningen

Arbetsmarknadsnämnden
Socialnämnden
Bildningsnämnden

Ärendet

Vid sammanträde 2021-10-05, § 233, behandlade kommunstyrelsen initiativärende från Sverigedemokraterna (SD) avseende införande av avgifter för tolktjänster. Kommunstyrelsen beslutade

att i enlighet med initiativärendet intentioner uppdra åt berörda nämnder att utreda ett införande av avgifter för tolktjänster, för personer som vistats i Sverige mer än två år.

att efter genomförd utredning, ge berörda nämnder i uppdrag att införa avgifter för tolktjänster, samt att ge undantag för den enskilde som är synskadad, hörselskadad eller talskadad.

Kommunstyrelsens beslut, med uppdraget att utreda införande av avgifter för tolktjänster, skickades till socialnämnden, arbetsmarknadsnämnden och bildningsnämnden. Samtliga tre nämnder har återkommit med beslut om godkända utredningar från respektive förvaltning. Samtliga nämnder har gjort bedömningen att ett införande av avgifter för tolktjänster *inte* är förenligt med gällande lagstiftning.

Nämndernas utredningar

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade 2022-01-27, § 12, att godkänna arbetsmarknadsförvaltningens rapport och anse utredningsuppdraget från kommunstyrelsen fullgjort.

Av förvaltningens rapport/tjänsteskrivelse framgår att myndigheten är skyldig att vid behov anlita tolk och att stå för tolkkostnaderna med allmänna medel. Myndigheten är även skyldig att beakta barnrättsperspektivet när barn berörs. Utifrån gällande lagstiftning är det därför inte möjligt att införa avgifter för tolktjänster där myndigheten bedömt att det finns behov att använda tolk för att den enskilde, eller den enskildes barn, ska kunna ta tillvara sin rätt.

Efter utredning av initiativärendet gör socialnämnden bedömningen att det utifrån gällande lagstiftning inte är möjligt att införa avgifter för tolktjänster där myndigheten bedömt att behov finns att använda tolk.

Av rapporten/tjänsteskrivelsen framgår vidare att socialnämndens kostnader för tolk uppgick till totalt 309 962 kr år 2020. Individ- och familjeomsorgen stod för merparten av kostnaderna, totalt 302 024 kr. Resterande kostnader var fördelade på verksamheterna Vård- och omsorg samt LSS. Inom individ- och familjeomsorgen handlar det om kostnader kopplat till utredning gällande barn och unga, öppenvård för barn och unga, familjehemsvård samt våld i nära relationer. Till och med oktober 2021 var socialnämndens kostnader för tolk 172 561 kr, med motsvarande fördelning mellan verksamheter som under år 2020.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade 2021-12-13, § 142, att godkänna föreliggande underlag från arbetsmarknadsförvaltningen och att skicka underlaget vidare till kommunstyrelsen.

Av arbetsmarknadsförvaltningens underlag/tjänsteskrivelse framgår att tolk i huvudsak används i de situationer som beskrivs i förvaltningslagen och inte i undervisning, coachning och liknande. Med anledning av detta bedömer förvaltningen att det inte är möjligt att ta ut avgift från den enskilde för tolkkostnader då detta skulle strida mot förvaltningslagen. Den tolk som tillsätts med stöd av 13 § förvaltningslagen (2017:900) kan myndigheten inte debitera individen för. I dessa fall är myndigheten skyldig att vid behov använda tolk.

Arbetsmarknadsförvaltningen för vidare fram att förvaltningens målgrupper oftast uppbär försörjningsstöd, vilket innebär att en avgift som faktureras individen sannolikt skulle återfinnas i ansökan om försörjningsstöd och ändå belasta kommunen. Slutligen framförs att det är av vikt ur ett barnperspektiv att barn inte tolkar åt sina föräldrar. Om avgift tas ut för tolk är risken att föräldrar använder sina barn för tolkningen, vilket strider mot barnkonventionen som sedan den 1 januari 2020 gäller som svens lag.

Av arbetsmarknadsförvaltningens underlag/tjänsteskrivelse framgår vidare att förvaltningen hittills under 2021 (tjänsteskrivelsen är daterad 2021-11-12) har haft kostnader för tolk om 107 500 kr, Kostnaderna är fördelade på följande verksamheter:

- 54 tkr på verksamhet flykting, framför allt bosättning som arbetar med bostadsplanering för nyanlända enligt bosättningslagen men även en liten summa i arbetet med ensamkommande
- 44 tkr har nyttjats inom arbetsmarknad, och då framför allt vid nysamtal och undertecknande av handlingar
- 7 tkr inom verksamhet ekonomiskt bistånd, i syfte att förklara beslut
- 2,5 tkr har gått till tolk inom Komvux verksamhet, och det är inom SFI som tolk använts

Bildningsnämnden

Bildningsnämnden beslutade 2022-02-09, § 19, att godkänna bildningsförvaltningens förslag till yttrande, och att därmed anse att de uppdrag kommunstyrelsen gett är genomförda i och med genomförd utredning och yttrandets slutsatser.

Av bildningsförvaltningens yttrande/tjänsteskrivelse framgår att enligt nuvarande lagstiftning åligger det myndigheten att vid behov anlita tolk och stå för tolkkostnaderna med allmänna medel. Det åligger även myndigheten att ta i beaktande ett barnrättsbaserat synsätt när barn är involverade.

Bildningsförvaltningen bedömer därför att det utifrån lagens krav inte är möjligt att införa avgifter för tolktjänster där myndigheten i sin kontakt med någon som inte behärskar svenska har bedömt att behov föreligger att använda tolka för att den enskilde, eller den enskildes barn, ska kunna ta tillvara sin rätt.

Av bildningsförvaltningens yttrande/tjänsteskrivelse framgår vidare att tolk främst används inom grundskolan, men även i andra verksamheter när det bedöms att det krävs. Under år 2020 användes totalt 550 timmar tolktjänster till en kostnad om 144 294 kr. Under tiden januari-oktober år 2021 användes totalt 450 timmar tolktjänster till en kostnad om 119 208 kr. En del skolenheter använder tolk varje vecka medan andra skolenheter gör det mer sällan (ett par gånger per termin). Skolenheter använder tolk bland annat i följande sammanhang:

- Samtal om individuell utvecklingsplan (IUP)
- Kartläggningar
- Åtgärdsprogram
- Samtal om samordnad individuell plan (SIP)
- Vissa föräldramöten
- Disciplinära åtgärder (samtal med vårdnadshavare)
- Introduktionssamtal
- Avslutningssamtal

Kommunledningsförvaltningens bedömning

Kommunledningsförvaltningen delar socialnämndens, arbetsmarknadsnämndens och bildningsnämndens bedömning, att det *inte* är förenligt med gällande lagstiftning att införa avgifter för tolktjänster. Enligt förvaltningslagen ska en myndighet både *använda tolk* och *se till att översätta handlingar* om det behövs för att den enskilda ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. Myndigheten kan även i annat syfte använda sig av tolk. Det är myndigheten som gör bedömningen om muntlig tolkning och/eller översättning av handlingar behövs. I det fall myndigheten har bedömt att behov finns ska det allmänna, dvs. myndigheten/kommunen, stå för kostnaderna.

Kommunledningsförvaltningen föreslår därför kommunstyrelsen besluta, att godkänna nämndernas utredningar samt att införande av avgifter för tolktjänster *inte* ska genomföras i enlighet med kommunstyrelsens tidigare beslut i ärendet.

Förvaltningslagens krav på tolkning och översättning

Av 13 § förvaltningslagen (2017:900) framgår:

En myndighet ska använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska.

En myndighet ska under samma förutsättningar använda tolk och göra innehållet i handlingar tillgängligt när den har kontakt med någon som har en funktionsnedsättning som allvarligt begränsar förmågan att se, höra eller tala.

Förvaltningslagen ställer således krav både på muntlig tolkning och skriftlig översättning av handlingar. Detta gällde även enligt den tidigare förvaltningslagen, även om lagtexten då endast använde begreppet *tolk*. Av propositionen som låg till grund för den nya förvaltningslagen (Prop. 2016/17:180, s. 85) framgår:

Även om det inte funnits något tvivel om att båda varianterna varit avsedda, anser regeringen att det i den nya bestämmelsen i förvaltningslagen klart bör anges att den inte bara avser muntlig tolkning utan också översättning av handlingar.

Av propositionen framgår vidare (s. 84) att:

Det grundläggande syftet med regleringen om tolk är att säkerställa att den person som ärendet gäller och som berörs av ärendets utgång ska kunna förstå ärendets innehåll och själv göra sig förstådd, och att relevant material ska kunna beaktas vid prövningen, oavsett om materialet tillförs av den enskilde själv eller av någon annan. Den nuvarande ordningen fyller en viktig funktion och bestämmelser med motsvarande syfte bör införas i den nya förvaltningslagen och ingå bland de allmänna krav som bör ställas på handläggningen av ärenden.

Det framgår av propositionen att myndigheterna, om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt, har en skyldighet att använda tolkar och översättare och låta det allmänna stå för kostnaderna. Genom att behovskriteriet tar sikte på den enskildes möjligheter att ta till vara sin rätt, ges myndigheterna enligt regeringens bedömning ett tillräckligt utrymme att anpassa omfattningen av åtgärderna efter förutsättningarna i det enskilda fallet. Här refererar regeringen till vad Justitieombudsmannen (JO) har framhållit, att myndigheterna måste ta hänsyn till bland annat ärendets beskaffenhet, omfattningen och karaktären av det material som ges in och kostnaden för översättningen i förhållande till ärendets betydelse.

I propositionen understryker regeringen vidare att förslaget till reglering i den nya förvaltningslagen inte hindrar myndigheterna att även i annat syfte använda sig av tolk. Att det allmänna även i de fallen ska stå för kostnaderna är enligt regeringen självklart.

Det är således myndigheten som gör bedömningen om muntlig tolkning och/eller översättning av handlingar behövs. I det fall myndigheten har bedömt att behov finns ska det allmänna, dvs. myndigheten/kommunen, stå för kostnaderna.